

Tegels eruit, groen erin en elke druppel telt

FOTO ROEL VAN DEN ENDE

Het klimaat verandert. Steeds vaker hebben we te maken met enorme hoosbuien, langdurige droogteperiodes en extreme hitte. Afgelopen zomer hadden we de ergste droogte sinds 1979. Het was ook nog eens heter dan ooit. Op een bepaald moment werd er midden op de Dam ruim 41 graden gemeten. Bruggen moesten worden gekoeld met het grachtenwater dat steeds warmer werd. De brug bij de Marnixstraat en de Brouwersgracht sprong spontaan open door de hitte. De droogte zorgde voor problemen voor onder meer boeren. Er kwamen sproeiverboden en ons werd gevraagd zuinig te zijn met drinkwater.

DOOR TRUDY FRANC

Onder het motto 'Elke druppel telt' is Waternet de campagne: 'Amsterdam Rainproof' gestart, om bewoners en overheid te helpen in de strijd tegen de klimaatverandering. In de stad is de klimaatverandering nog opvallender dan daarbuiten. Een stad is een hitte-eiland. Dat geldt zeker voor een oude binnenstad als die van ons. Het asfalt, steen en tegels, dakterrassen en ook bitumen- of kiezel-daken slorpen overdag de hitte op en geven die 's avonds weer af. De stad wordt een soort oven. Het is in de stad 's avonds wel tot 7 graden warmer dan daarbuiten. Al dat steen is ook slecht bij hoosbuien; het water kan nergens heen, straten komen blank te staan en kelders lopen onder. Aan de klimaatverandering kunnen wij persoonlijk niet veel doen, denken we. Dat is niet helemaal waar. Zelfs met een paar simpele ingrepen kunnen we bijdragen aan een beter klimaat in de stad. Een strak betegelde tuin of betonnen plaatsje is natuurlijk makkelijk te onderhouden, maar

het water en de hitte kunnen er niet weg. Veel beter is om de tuin (deels) groen te laten. Bovendien staan planten natuurlijk veel leuker dan tegels. Minder simpel om aan te leggen, maar wel heel goed zijn groene daken. Vooral sedumdaken. Omdat het dak zelf door de plantjes tegen de zon beschermd wordt, kan het 's avonds geen warmte meer afgeven en zakt de omgevingstemperatuur met drie tot vijf graden. Daarnaast zuiveren de plantjes de lucht en vangen ze fijnstof op. De plantjes kunnen veel water vasthouden, waardoor het riool ontlast wordt.

Het onderkelderen van woningen, wat erg in is, is funest. Ook die kelders komen blank te staan. Een paar plantenbakken in de tuin plaatsen is niet kostbaar. 'Voor groene daken heeft de gemeente een subsidieregeling, maar geen kelder aanleggen is gratis.'

Bronnen: www.rainproof.nl
www.waternet.nl; www.wur.nl

Symposium en tentoonstelling over Theo Thijssen en het Onderwijs

De gelukkige klas

DOOR PETER-PAUL DE BAAR

"Ik loop door de Nieuwe Leliestraat in Amsterdam. Een oude Jordaanstraat.

Dicht bij het eind is een schoolpoort die ik me uit mijn jongens-tijd nog herinner.

'St. Vincentius Armen-School' stond er indertijd boven die poort, in stenen letters. En de kinderen die ik door die poort zag gaan, waren voor mij top-punten van schooierachtigheid." Dat schreef Theo Thijssen (1879-1943) in 1921 onder de rubriekskop 'Dagboekblaadjes' in het blad *School en Huis*, van de Bond van Nederlandse Onderwijzers.

En hij vervolgde: "Ik raak aan 't nadenken: wat 'n brutale wreedheid toch, wat 'n ongegeneerdheid, om het zo in stenen letters te zetten: Armen-school. Om hele geslachten kinderen dát aan te doen, ze onder die letters elke dag te laten doorgaan... Daar is de poort; daar zijn weer de stenen letters..."

Maar wat zie ik? Het woordje 'Armen' is weggehakt. De open plek is er nog en daarop staat nog de 'moet' en heel flauw is zo nog te zien wat er vroeger zo brutaal stond.

Een klein beetje schijnt de wereld toch wel vooruit te gaan, denk ik onder 't verder lopen: men gaat zich *schamen* voor sommige ongerechtigheden tegenover het kind."

Dat de Nieuwe Leliestraat Thijssen vertrouwd was, is natuurlijk geen wonder. In zijn eerste negen levensjaren woonde hij om

de hoek, in de Eerste Leliedwarsstraat. Zijn geboortehuis (nummer 16) is nu het Theo Thijssen Museum.

Thijssen is zeker geen vergeten figuur in de Nederlandse cultuurgeschiedenis. Ook in dit buurtblad is hij vaak genoemd. Maar dan was het meestal als auteur van romans als *Kees de Jongen*, *Schoolland*, *De gelukkige klas*, *Het grijze kind*, *Het taaie ongerief*.

Maar tijdens zijn leven was hij minstens zo bekend als spraakmaker op onderwijsgebied. Bijna een kwart eeuw was hij onderwijzer, daarna nog zo'n 20 jaar boegbeeld van de Bond van Nederlandse Onderwijzers en lid (voor de SDAP, nu PvdA) van de Tweede Kamer en de Amsterdamse gemeenteraad. Wat hij daar over het Nederlandse onderwijs zei, lijkt nog steeds verrassend actueel.

Dus nodigt het Theo Thijssen Museum hem op 15 december uit om daarover nog eens met hem in hoogst eigen persoon (maar met veel dank aan acteur Marcel Maas) te kunnen praten en met leerkrachten, onderwijskundigen en onderwijshistorici van nu.

Hoofthema's van de bijeenkomst zijn: gelijke kansen in het onderwijs, de zelfstandigheid en het prestige van de leerkrachten en de voors en tegens van klassikaal onderwijs.

Op Thijssens inleiding zullen als eersten reageren: prof.dr. Piet de Rooy, die onlangs een boek over

FOTO ROEL VAN DEN ENDE

de geschiedenis van het Nederlandse onderwijs publiceerde, onderwijswetenschapper dr. Louise Elffers, auteur van *De bijlesgeneratie*, *opkomst van de onderwijscompetitie* en René Kneyber, vmbo-docent wiskunde, Trouw-columnist en lid van de Onderwijsraad. Daarna kan iedereen zich in het debat mengen. Spreekstalmeester en discussieleider is Felix Rottenberg. Over hoe leerlingen uit achterstandswijken gemotiveerd kunnen worden door enthousiaste professionals, vertelt Heleen Terwijn, initiator van de Weekendschool. En schrijver Meester Bart (Ongering), docent aan de Open Scholengemeenschap Bijlmer, spreekt een column uit.

Het symposium begint om 14.00 uur en vindt plaats in het Calvijn College aan de Pieter Calandlaan 3. Vanaf 24 november is er in het Thijssenmuseum een expositie over Thijssen en het onderwijs. ■

U kunt reserveren door € 7,50 over te maken op rekening NL 19 INGB 000 61 81 100 t.n.v. Stichting Theo Thijssen in Amsterdam. (Voor donateurs van het Theo Thijssen Museum en voor journalisten is de toegang gratis.)

Toerist in eigen stad

Snelwandelen door de Zuid-Jordaan

Allround gids Hans Tulleners geeft speciaal voor onze krant een rondleiding door de Zuid-Jordaan.

DOOR ANKE MANSCHOT

Al 43 jaar geeft journalist en schrijver Hans Tulleners (68) rondleidingen in Amsterdam. "Ik kraam veel onzin uit, maar niet over Amsterdam", zegt hij als we elkaar treffen bij de standbeelden van Amsterdamse volkszangers op het Johnny Jordaanplein.

Tulleners wil niets kwijt over deze beeldengroep. "Ik heb niks met volkszangers, ik hou van klassieke muziek." Hij beent meteen kordaat naar de middestrook van de Elandsgracht. Hij juicht het toe dat de geparkeerde auto's hier plaats hebben gemaakt voor meer groen en een speeltuin. "Maar desondanks blijft het jammer dat deze gracht is gedempt, zoals geldt voor zes van de elf grachten in De Jordaan", verzucht Tulleners, die mede-auteur is van de *Amsterdamse grachtengids*. "Ik heb een aantal jaren geleden nog aan een actie meegedaan om van de Elandsgracht weer een echte gracht te maken. We zijn toen zelfs met een schop gaan graven. Toch zal ik het nog meemaken dat er in een of twee van die gedempte grachten weer water gaat stromen", voorspelt hij optimistisch.

Hij wijst naar een pand met een klokgevel aan de Elandsgracht nummer 43. "Dat was een totale bouwval, maar is door Stadsherstel prachtig gerestaureerd." Tijdens de rondleiding zal hij meerdere huizen aanwijzen die grondig zijn aangepakt door deze particuliere instelling, waarvan de gemeente aandeelhouder is. "Ik kan je geen bouwval meer aanwijzen in de Jordaan."

Via de Hartshoorgang lopen we door de autovrije Lijnbaansstraat. "Wat een rust hier, he?" glundert Tulleners, die zo snel wandelt dat ik hem nauwelijks kan bijbenen.

Vanaf de Lijnbaansgracht kijken we naar de niet gedempte Lauriergracht, waar een serene rust heerst. "Toch veel mooier dan de Elandsgracht, toch?" Het uit 1775 daterende pand aan de Lauriergracht nummer 117 heeft ramen die met houten latjes in kleine ruitjes zijn verdeeld. "Deze zogeheten roedeverdeling, die gebruikelijk was in de achttiende eeuw, is tijdens de restauratie teruggebracht. De twee mooie gevellan-

taarns naast de deur zijn replica's. Die zaten oorspronkelijk op de penanten, de ruimte tussen twee ramen." Hij wijst het op een oude tekening aan in een van de boeken die hij als illustratiemateriaal meesleekt in zijn aktentas. Thuis heeft hij "meer dan vijfduizend boeken" over Amsterdam.

De panden op de Lauriergracht nummer 96, 98 en 100 waren vroeger koetshuizen. "Ook de Gouden Koets vond hier een tijdlang onderdak." Op nummer 8 alhier heeft schilder/fotograaf Breitner (1857-1923) gewoond. "De plaquette op dit pand hebben we te danken aan de in 1988 opgeheven Winkler Prins Stichting, die plaquettes altijd op 27 oktober onthulde, de verjaardag van Amsterdam." Die geboortedag is gebaseerd op het oudste document van de stad, waarop de datum 27 oktober 1275 staat.

Aan de Looiersgracht wijst de gids, die Amsterdam na Venetië de mooiste stad ter wereld vindt, op een voetgangersbruggetje. "Daar zijn er veertien van in Amsterdam." Achter het pand aan de Prinsengracht 338 werd in 1625 een doolhof aangelegd. "Dat hadden ze nooit moeten weghalen. Veel te leuk." We houden halt bij de Passeerdersgracht. "Wat valt je op aan deze gracht?" Ik heb geen idee. "Omdat een deel van de kademuren was ingezakt, is er een extra muur tegenaan geplakt, waardoor de gracht daar smaller is. Doen we gelukkig nooit meer op die manier."

Op het gebouw in de Eerste Passeerdersdwarsstraat nummer 24-30 staat: 'Het hofje van de weduwe Roosen'. "Dit hofje, dat nu uit vier kleine tuintjes bestaat, is dus vernoemd naar een vrouw. Amsterdam is al heel lang de stad van de vrouwenemancipatie. Je moest wel van onbesproken gedrag zijn om in een hofje te mogen wonen."

Geeft hij nog vaak een rondleiding?, vraag ik als we aan het einde van onze tocht in een bruin café op de hoek van de Elandsgracht een consumptie nuttigen. "Lang niet meer zo veel als vroeger. De concurrentie in de gidsenwereld is moordend. Iedereen mag zich stadsgids noemen." ■

www.amsterdam-inside.nl